DOMSTOLENS DOM (andra avdelningen)
den 14 december 2006 *

I de förenade målen C-485/03–C-490/03,

angående en talan om fördragsbrott enligt artikel 88.2 EG, väckt den 19 november 2003,

Europeiska gemenskapernas kommission, inledningsvis företrädd av J.L. Buendía Sierra, därefter av F. Castillo de la Torre, båda i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg,

sökande,

mot

Konungariket Spanien, företrätt av N. Díaz Abad, i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg,

svarande,

* Rättegångsspråk: spanska.

meddelar

DOMSTOLEN (andra avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden C.W.A. Timmermans samt domarna J. Klučka, R. Silva de Lapuerta, J. Makarczyk och L. Bay Larsen (referent),

generaladvokat: E. Sharpston,
justitiesekreterare: biträdande justitiesekreteraren H. von Holstein,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 11 maj 2006,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Europeiska gemenskapernas kommission har i sex ansökningar framställt yrkanden om att domstolen skall fastställa att Konungariket Spanien har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt

— kommissionens beslut 2002/820/EG av den 11 juli 2001 om den stödordning som Spanien tillämpar på företag i Alava i form av skattelättnad motsvarande 45 procent av investeringar (EGT L 296, 2002, s. 1) (mål C-485/03),

— kommissionens beslut 2002/892/EG av den 11 juli 2001 om den stödordning i form av statliga stöd som Spanien har genomfört till förmån för vissa nystartade företag i Alava (EGT L 314, 2002, s. 1) (mål C-488/03),

— kommissionens beslut 2003/27/EG av den 11 juli 2001 om den stödordning som Spanien har genomfört till förmån för företagen i Vizcaya i form av en skattelättnad på 45 procent av investeringarna (EGT L 17, 2003, s. 1) (mål C-487/03),

— kommissionens beslut 2002/806/EG av den 11 juli 2001 om den stödordning som Spanien har genomfört till förmån för vissa nystartade företag i Vizcaya (Spanien) (EGT L 279, 2002, s. 35) (mål C-490/03),

— kommissionens beslut 2002/894/EG av den 11 juli 2001 om den stödordning som Spanien har genomfört till förmån för företagen i Guipúzcoa i form av en skattelättnad på 45 procent av investeringarna (EGT L 314, 2002, s. 26) (mål C-486/03), och

— kommissionens beslut 2002/540/EG av den 11 juli 2001 om den stödordning som Spanien har genomfört till förmån för nystartade företag i Guipúzcoa (Spanien) (EGT L 174, 2002, s. 31) (mål C-489/03),

och enligt EG-fördraget, genom att inte inom den föreskrivna fristen vidta nödvändiga åtgärder för att följa artiklarna 2 och 3 i vart och ett av besluten, eller i vart fall genom att inte underrätta kommissionen om de åtgärder som vidtagits med stöd av artikel 4 i vart och ett av dessa beslut (nedan kallade de omtvistade besluten).

De omtvistade besluten

2 Den 11 juli 2001 antog kommissionen de omtvistade besluten. Artikel 1 i vart och ett av dessa beslut har följande lydelse:

— Beslut 2002/820:

"Det statliga stöd i form av skattelättnad på 45 [procent] av investeringar som olagligt tillämpats av Spanien i Alava, i strid med artikel 88.3 [EG], genom Norma Foral nr 22/1994 av den 20 december 1994, den femte tilläggsbestämmelsen till Norma Foral nr 33/1995 av den 20 december 1995, den sjätte tilläggsbestämmelsen till Norma Foral nr 31/1996 av den 18 december 1996, ändrade genom punkt 2.11 i undantagsbestämmelsen i Norma Foral nr 24/1996 av den 5 juli 1996 om bolagsbeskattning, den elfte tilläggsbestämmelsen till Norma Foral nr 33/1997 av den 19 december 1997 och den sjunde tilläggsbestämmelsen till Norma Foral nr 36/1998 av den 17 december 1998, är oförenligt med den gemensamma marknaden."

— Beslut 2002/892:

"Det statliga stöd som Spanien har genomfört i Alava i form av en minskning av beskattningsunderlaget, i strid med artikel 88.3 [EG], genom artikel 26 i Norma Foral 24/1996 av den 5 juli är oförenligt med den gemensamma marknaden."

— Beslut 2003/27:

"Det statliga stöd i form av en skattelättnad på 45 [procent] av investeringarna som Spanien olagligen har genomfört i Vizcaya[, i strid med artikel 88.3 EG,] genom fjärde tilläggsbestämmelsen till Norma Foral nr 7/1996 av den 26 december 1996, som förlängdes utan tidsbegränsning genom den andra bestämmelsen i Norma Foral nr 4/1998 av den 2 april 1998, är oförenligt med den gemensamma marknaden."

— Beslut 2002/806:

"Det statliga stöd i form av en minskning av beskattningsunderlaget, som i strid med artikel 88.3 [EG] olagligt genomförts av Spanien i Territorio Histórico de Vizcaya genom artikel 26 i Norma Foral 3/1996 av den 26 juni 1996, är oförenligt med den gemensamma marknaden."

— Beslut 2002/894:

"Det statliga stöd i form av en skattelättnad på 45 [procent] av investeringarna som Spanien, i strid med artikel 88.3 [EG], har genomfört i Guipúzcoa genom tionde tilläggsbestämmelsen till Norma Foral nr 7/1997 av den 22 december 1997 är oförenligt med den gemensamma marknaden."

— Beslut 2002/540:

"Det statliga stöd i form av en minskning av beskattningsunderlaget som Spanien har genomfört till förmån för Guipúzcoa genom artikel 26 i Norma Foral 7/1996 av den 4 juli 1996, i strid med artikel 88.3 [EG], är oförenligt med den gemensamma marknaden."

3 Enligt artikel 2 i vart och ett av de omtvistade besluten skall Konungariket Spanien upphäva den ifrågavarande stödordningen om den fortfarande har effekt.

4 Artiklarna 3 och 4 i vart och ett av de omtvistade besluten har följande lydelse:

"*Artikel 3*

1. Spanien skall vidta alla åtgärder som är nödvändiga för att från stödmottagaren återkräva det stöd som avses i artikel 1 och som olagligen redan utbetalats till stödmottagaren.

Spanien skall inställa utbetalningen av det stöd som ännu inte utbetalts.

2. Återkravet skall ske utan dröjsmål och i enlighet med förfarandena i nationell lagstiftning, förutsatt att dessa förfaranden gör det möjligt att omedelbart och effektivt verkställa detta beslut. Det stöd som skall återkrävas skall innefatta ränta som löper från den dag stödet stod till stödmottagarens förfogande till den dag det har återbetalats. Räntan skall beräknas på grundval av den referensränta som används vid beräkningen av bidragsekvivalenten inom ramen för regionalstöd."

"Artikel 4

Spanien skall inom två månader från delgivningen av detta beslut underrätta kommissionen om vilka åtgärder som har vidtagits för att följa beslutet."

Talan som väckts mot de omtvistade besluten

5 Diputación Foral d'Álava och Gobierno del País Vasco har genom ansökningar som inkom till Europeiska gemenskapernas förstainstansrätts kansli den 25 september 2001 gemensamt väckt talan mot kommissionen och yrkat att besluten 2002/820 (mål T-227/01) respektive 2002/892 (mål T-230/01) skall ogiltigförklaras. Confederación Empresarial Vasca (Confebask) (nedan kallad Confebask) har genom två ansökningar som inkom till förstainstansrättens kansli den 22 oktober 2001 också väckt talan mot kommissionen och yrkat att nämnda beslut skall ogiltigförklaras (mål T-265/01 respektive mål T-267/01).

6 Diputación Foral de Vizcaya och Gobierno del País Vasco har genom ansökningar som inkom till förstainstansrättens kansli den 25 september 2001 gemensamt väckt

talan mot kommissionen och yrkat att besluten 2003/27 (mål T-228/01) respektive 2002/806 (mål T-231/01) skall ogiltigförklaras. Confebask har genom två ansökningar som inkom till förstainstansrättens kansli den 22 oktober 2001 också väckt talan mot kommissionen och yrkat att nämnda beslut skall ogiltigförklaras (mål T-266/01 respektive mål T-268/01).

7 Diputación Foral de Guipúzcoa och Gobierno del País Vasco har genom ansökningar som inkom till förstainstansrättens kansli den 25 september 2001 gemensamt väckt talan mot kommissionen och yrkat att besluten 2002/894 (mål T-229/01) respektive 2002/540 (mål T-232/01) skall ogiltigförklaras. Confebask har genom två ansökningar som inkom till förstainstansrättens kansli den 22 oktober 2001 också väckt talan mot kommissionen och yrkat att nämnda beslut skall ogiltigförklaras (mål T-270/01 respektive mål T-269/01).

8 Förstainstansrätten har ännu inte avgjort ovannämnda mål.

Bakgrunden till de mål som anhängiggjorts vid domstolen

9 Konungariket Spanien delgavs vart och ett av de omtvistade besluten genom en skrivelse av den 12 juli 2001.

10 Kommissionen ansåg att den tvåmånadersfrist som fastställts i artikel 4 i dessa beslut hade löpt ut den 13 september 2001 utan att kommissionen hade underrättats om att någon verkställighetsåtgärd vidtagits.

11 Den 12 oktober 2001 riktade kommissionen skrivelser till Konungariket Spaniens ständiga representation vid Europeiska unionen och angav därvid följande:

"I skrivelse av den 12 juli 2001 underrättade kommissionen er regering om beslutet angående ovannämnda stödordningar.

I artikel 4 i nämnda beslut föreskrivs att er regering inom två månader från delgivningen av detta beslut skall underrätta kommissionen om vilka åtgärder som har vidtagits för att följa beslutet.

Eftersom kommissionen inte har erhållit något svar, ber jag er påminna era myndigheter om denna skyldighet och underrätta kommissionen om de åtgärder som har vidtagits för att följa beslutet inom 20 dagar från och med dagen för denna skrivelse."

12 Konungariket Spanien svarade i skrivelser av den 3 och den 23 oktober 2001 genom att vidarebefordra skrivelser från regionmyndigheterna (nedan gemensamt kallade skrivelserna från regionmyndigheterna), vilka innehöll två frågor till kommissionen angående möjligheten att tillämpa *de minimis*-regeln och, vad beträffar ordningarna innebärande skattelättnader på 45 procent av investeringarna, gemenskapens riktlinjer för statligt stöd för regionala ändamål (EGT C 74, 1998, s. 9, nedan kallade riktlinjerna).

13 Kommissionen erbjöd de spanska myndigheterna att anordna ett möte i syfte att komma med förtydliganden. Dessa myndigheter accepterade detta i en skrivelse av den 21 januari 2002.

14 Detta möte hölls den 18 april 2002.

15 Kommissionen sände ytterligare skrivelser den 3 juni 2002. De innehöll följande:

— Upplysningar till Konungariket Spanien bland annat angående möjligheten att tillämpa kommissionens förordning (EG) nr 69/2001 av den 12 januari 2001 om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i EG-fördraget på stöd av mindre betydelse (EGT L 10, s. 30) i samband med att stöden återkrävs.

— Kommissionens konstaterande att den ännu inte erhållit rapporten angående återkravet av stöden.

— Kommissionens begäran att Konungariket Spanien inom 20 dagar skulle underrätta kommissionen om de åtgärder som vidtagits för att följa de omtvistade besluten.

16 Den 27 augusti 2002 riktade kommissionen en skrivelse till Konungariket Spaniens ständiga representation vid Europeiska unionen i vilken den först erinrade om skyldigheten enligt artikel 4 i vart och ett av de omtvistade besluten och därefter angav följande:

”Trots den påminnelse som skickades den 3 juni 2002 kan jag konstatera att er regering inte har inkommit med de nödvändiga uppgifterna angående återkravet av stöden.

Det är av denna anledning som jag ber er att med kraft framhålla för era myndigheter vikten av att de underrättar kommissionen om de åtgärder som vidtagits inom 15 arbetsdagar från och med dagen för denna skrivelse.

Om något svar inte inkommer inom den angivna fristen ser jag mig nödsakad att föreslå för kommissionen att den väcker talan direkt vid domstolen i enlighet med artikel 88.2 [EG]."

17 Den 26 september 2002 begärde Konungariket Spanien en förlängning av denna frist till och med den 8 oktober 2002.

18 Kommissionen biföll denna begäran i en skrivelse av den 3 oktober 2002 och underströk därvid att den efter den 8 oktober 2002 inte skulle bevilja några ytterligare förlängningar.

19 I en skrivelse av den 25 oktober 2002, genom vilken rapporter från de berörda regionmyndigheterna vidarebefordrades (nedan kallad skrivelsen av den 25 oktober 2002), gjorde Konungariket Spanien gällande att verkställandet av de omtvistade besluten hade påbörjats i enlighet med nationella bestämmelser om omprövning av ogiltiga rättsakter, eftersom den interna rättsordningen inte innehöll någon uttrycklig mekanism för att återkräva rättsstridiga och oförenliga stöd när det är fråga om slutliga administrativa beslut. Denna stat uppgav att dess bestämda avsikt var att underrätta kommissionen om verkställandet av de omtvistade besluten.

20 Den 24 februari 2003 påpekade kommissionen för Konungariket Spanien att skrivelsen av den 25 oktober 2002 inte motsvarade den rapport som begärts angående återkravet, eftersom den inte utvisade att det rättsstridiga och oförenliga stödet faktiskt hade återkrävts och inte innehöll någon exakt uppgift om

mottagarnas identitet, när förfarandet för verkställighet hade inletts eller vilka åtgärder som vidtagits eller skulle vidtas för att stödet faktiskt skulle återkrävas. Kommissionen tillade att eftersom det inte förelåg några konkreta uppgifter angående förfarandet för återkrav, såg sig kommissionen tvungen att väcka talan vid domstolen i enlighet med artikel 88.2 EG.

21 Eftersom kommissionen ansåg att Konungariket Spanien fortfarande inte hade lämnat några uppgifter angående verkställandet av de omtvistade besluten, beslutade den slutligen att väcka förevarande talan om fördragsbrott.

Förfarandet vid domstolen

22 I beslut som fattades av domstolens ordförande den 22 mars 2004 avslogs de ansökningar om att få intervenera till stöd för sökanden som Comunidad Autónoma de La Rioja hade ingett i vart och ett av målen C-485/03–C-490/03, eftersom ansökningarna inte kunde upptas till prövning med stöd av artikel 40 andra stycket i domstolens stadga.

23 Domstolens ordförande beslutade den 22 februari 2006 att förena de sex målen vad gäller det muntliga förfarandet och domen i enlighet med artikel 43 i rättegångsreglerna.

24 Den 14 mars 2006 avslog domstolen Konungariket Spaniens yrkanden i förevarande mål, att domstolen med stöd av artikel 82a i rättegångsreglerna skulle vilandeförklara förfarandet till dess att de mål som är anhängiggjorda vid förstainstansrätten har avgjorts.

Prövning av talan

Parternas argument

Kommissionens argument

25 Kommissionen har anfört att den frist på två månader som föreskrevs i de omtvistade besluten löpte ut den 13 september 2001 utan att Konungariket Spanien hade vidtagit åtgärder för att följa besluten och underrättat kommissionen om dessa, och utan att ens före fristens utgång ha begärt att kommissionen skulle förlänga denna.

26 Ingen av kommissionens skrivelser kan tolkas som en ändring av fristen för verkställande av de omtvistade besluten. Skrivelsen av den 3 oktober 2002, genom vilken fristen förlängdes till och med den 8 oktober 2002, avsåg endast en begäran i detta avseende från Konungariket Spanien som svar på en erinran från kommissionen angående en begäran om upplysningar avseende de åtgärder som vidtagits för att återkräva stöden. Under alla omständigheter hade den berörda medlemsstaten den 8 oktober 2002 fortfarande varken vidtagit eller lämnat någon underrättelse om de nödvändiga åtgärderna.

27 Trots upprepade föreläggande från kommissionen, har Konungariket Spanien nöjt sig med att för sent skicka ofullständiga, allmänna och fullständigt tvetydiga uppgifter.

28 Kommissionen har gjort gällande att Konungariket Spanien inte har iakttagit skyldigheten att upphäva stödordningarna i den mån de fortfarande har effekt eller inställa utbetalningen av stöd, såsom föreskrivs i artiklarna 2 och 3.1 andra stycket i vart och ett av de omtvistade besluten.

29 De åtgärder som kommissionen har underrättats om i punkt 3 i var och en av skrivelserna från regionmyndigheterna tycks syfta till att förhindra att andra företag, som inte tidigare har dragit fördel av systemet, i framtiden skall kunna utnyttja skattelättnaderna i fråga.

30 De spanska myndigheterna har emellertid inte angett om och på vilket sätt myndigheterna har upphävt dessa förmåner såvitt avser företag som beviljats förmåner innan de omtvistade besluten antogs. Myndigheterna borde, med avseende på dessa företag, förmodligen ha omprövat besluten att bevilja förmåner.

31 Varken punkt 3 eller någon annan punkt i skrivelserna från regionmyndigheterna innehöll några relevanta uppgifter. Kommissionen vet fortfarande inte vilket slags rättsakt som har kunnat riktas till de företag som inte längre kan fortsätta att utnyttja dessa skatteförmåner. Kommissionen vet inte heller om sådana eventuella åtgärder har haft någon konkret verkan, om något eller några företag har väckt talan och om en sådan talan har medfört uppskov med verkställigheten. Kommissionen har inte heller erhållit någon information angående identiteten på de berörda företagen och storleken på det ännu inte utbetalda stödet.

32 Vad gäller upphävandet av skatteförmånerna för företag som beviljats stöd innan de omtvistade besluten antogs, har Konungariket Spanien dels underlåtit att iaktta skyldigheten, enligt artikel 2 i vart och ett av de omtvistade besluten, att vidta nödvändiga åtgärder för att undvika att stödordningarna fortsätter att ha effekt, dels underlåtit att iaktta skyldigheten enligt artikel 3.1 andra stycket i vart och ett av dessa beslut att ställa in utbetalningen av stöd som ännu inte betalts ut.

33 Kommissionen har hävdat att Konungariket Spanien vidare har underlåtit att iaktta skyldigheten att ”omedelbart” och ”utan dröjsmål” återkräva stöd som redan ställts till förfogande, såsom föreskrivs i artikel 3.1 första stycket och 3.2 i vart och ett av de omtvistade besluten.

34 Den enda invändning som en medlemsstat kan åberopa är att den varit absolut förhindrad att på ett korrekt sätt verkställa sina skyldigheter enligt beslutet. Detta villkor är inte uppfyllt då svaranderegeringen endast underrättar kommissionen om de rättsliga, politiska och praktiska svårigheter som det innebär att genomföra beslutet.

35 Konungariket Spanien har emellertid aldrig hävdat att det skulle ha varit absolut förhindrat att verkställa de omtvistade besluten. Det har enbart åberopat komplexiteten av olika interna administrativa svårigheter, i synnerhet att det i den interna rättsordningen saknas en mekanism för verkställande när det är fråga om slutliga administrativa beslut.

Den spanska regeringens argument

36 Den frist som skall beaktas i förevarande fall för att bedöma om det föreligger ett fördragsbrott löpte inte ut den 13 september 2001 såsom kommissionen har hävdat, utan den 8 oktober 2002.

37 När kommissionen fastställer en ny frist för att inkomma med upplysningar, som skiljer sig från den som fastställts i det beslut i vilket stödet förklarats vara oförenligt med den gemensamma marknaden, är det den nya fristen som är relevant.

38 Den spanska regeringen har påpekat att det i förevarande fall skedde en skriftväxling och att även ett möte ägt rum den 18 april 2002 i syfte att bland annat klargöra två frågor som framförts av regionmyndigheterna angående möjligheten att i samband med verkställandet av de omtvistade besluten tillämpa *de minimis*-regeln och, vad gäller ordningarna innebärande skattelättnader på 45 procent av investeringarna, riktlinjerna.

39 Eftersom det under april månad 2002 fortfarande gjordes förtydliganden av frågorna angående verkställandet och besluten, var den frist som fastställts i dessa beslut inte längre relevant.

40 Kommissionen har själv uppmärksammat denna situation genom att i skrivelsen av den 3 oktober 2002 fastställa en ny frist, som löpte ut den 8 oktober 2002.

41 Under alla omständigheter förelåg det inte något fördragsbrott när talan väcktes. Vid denna tidpunkt hade nämligen de åtgärder som var nödvändiga för att följa de omtvistade besluten redan inletts, vilket kommissionen underrättades om i skrivelserna från regionmyndigheterna och sedan i skrivelsen av den 25 oktober 2002.

42 Vad gäller skyldigheterna enligt artiklarna 2 och 3.1 andra stycket i vart och ett av de omtvistade besluten anser den spanska regeringen att de har uppfyllts.

43 Denna regering har för det första gjort gällande att kommissionen har medgett att den, i oktober 2001, blev underrättad om att de ifrågavarande stödordningarna hade upphävts med verkan för framtiden.

44 Vad gäller den anmärkning som avser upphävandet av det stöd som beviljades innan de omtvistade besluten antogs men som hade verkan även därefter, har denna regering framhållit att de skatteåtgärder som ansågs utgöra stöd som var oförenligt med den gemensamma marknaden inte bestod av utbetalningar från förvaltningen, vilket hade gjort det möjligt att helt enkelt ställa in alla betalningar.

45 Den spanska regeringen har anfört att det var fråga om åtgärder som gjorde det möjligt för ekonomiska aktörer att dra av stödet i samband med fullgörandet av sin skattskyldighet.

46 I förhållande till sådana åtgärder innebär ett adekvat och nödvändigt handlingssätt för att följa de omtvistade besluten att de berörda företagen omedelbart underrättas om att de inte längre kan beviljas sådana skatteåtgärder som avses i dessa beslut.

47 Genom punkt 2 i regionmyndigheternas skrivelser underrättades kommissionen om att en sådan informationsåtgärd hade vidtagits.

48 Vad gäller skyldigheten att återkräva redan beviljade stöd, förelåg en fullständigt unik situation som berodde på att den interna rättsordningen inte innehöll något förfarande för att verkställa ett gemenskapsbeslut om att statliga stöd skall återkrävas. Konungariket Spanien löste denna situation genom att inleda nationella förfaranden för omprövning av ogiltiga rättsakter, vilket kommissionen underrättades om i skrivelsen av den 25 oktober 2002.

49 Under alla omständigheter fullgjorde kommissionen inte ett åtagande som gjorts i samband med mötet den 18 april 2002.

50 I detta hänseende har Konungariket Spanien framhållit att kommissionen under detta möte, som i huvudsak berörde den andra frågan som togs upp i regionmyndigheternas skrivelser och som avsåg riktlinjerna, preciserade att det var möjligt att i samband med återkravet av stödet beakta att investeringsprojekten uppfyllde samtliga grundkrav som anges i riktlinjerna, vilket innebar att det förelåg en möjlighet att inte återkräva allt eller endast en del av det stöd som mottagarna faktiskt erhållit.

51 Kommissionen åtog sig att efter mötet skicka ett skriftligt svar på den andra frågan, vilket den emellertid inte gjorde.

52 Kommissionen kan således inte med fog göra gällande att det föreligger ett fördragsbrott.

Domstolens bedömning

Det relevanta datumet för bedömning av fördragsbrottet

53 Eftersom det i artikel 88.2 andra stycket EG, till skillnad från artikel 226 EG, inte föreskrivs något administrativt förfarande, och kommissionen följaktligen inte avger något motiverat yttrande vari det föreskrivs en frist för medlemsstaterna att efterkomma dess beslut, kan den frist som det hänvisas till i den förstnämnda av dessa bestämmelser endast vara den som föreskrevs i det beslut som påstås inte ha verkställts eller, i förekommande fall, den frist som kommissionen därefter har fastställt (dom av den 3 juli 2001 i mål C-378/98, kommissionen mot Belgien, REG 2001, s. I-5107, punkt 26, och av den 1 april 2004 i mål C-99/02, kommissionen mot Italien, REG 2004, s. I-3353, punkt 24).

54 I artikel 4 i vart och ett av det omtvistade besluten har fristen för Konungariket Spanien att följa besluten fastställts till två månader från dagen för delgivning av dessa.

55 De omtvistade besluten delgavs den 12 juli 2001.

56 Domstolen konstaterar att kommissionens skrivelser av den 12 oktober 2001 och den 27 augusti 2002, även om de innehåller en svarsfrist, enbart utgör påminnelser om att den frist som fastställts i artikel 4 i vart och ett av de omtvistade besluten har överträtts. De innehåller inte en förlängning av den frist som fastställts för att vidta nödvändiga åtgärder för att följa dessa beslut.

57 Detsamma gäller kommissionens skrivelse av den 3 juni 2002 som i huvudsak innehåller en påminnelse, som förenats med en svarsfrist på 20 dagar, även om den dessutom, på Konungariket Spaniens förfrågan, innehåller kommissionens ståndpunkt angående möjligheten att tillämpa förordning nr 69/2001 i samband med återkravet av stödet.

58 Vad gäller skrivelsen av den 3 oktober 2002 innehåller den endast ett godkännande från kommissionens sida av Konungariket Spaniens begäran om att den frist som fastställts för att besvara påminnelsen av den 27 augusti 2002 skulle förlängas till den 8 oktober 2002.

59 Vad gäller mötet av den 18 april 2002, som anordnats i enlighet med skyldigheten till samarbete mellan kommissionen och medlemsstaterna, kan det inte i sig anses innebära en förlängning av fristen för att vidta verkställighetsåtgärder, eftersom det inte finns några andra omständigheter som visar att kommissionen hade en sådan avsikt.

60 Det framgår således inte av omständigheterna i målet att kommissionen efter antagandet av de omtvistade besluten fastställde en ny frist i stället för den frist på två månader som föreskrevs i artikel 4 i vart och ett av besluten.

Huruvida det föreligger fördragsbrott

61 Domstolen skall bedöma huruvida Konungariket Spanien, vid utgången av den frist på två månader som fastställts i de omtvistade besluten, beräknad från delgivningen av skrivelserna av den 12 juli 2001, hade iakttagit bestämmelserna i de av kommissionen åberopade besluten.

— Anmärkningarna angående skyldigheten att upphäva framtida effekter av stödordningarna och inställa utbetalningen av det stöd som ännu inte utbetalts

62 Enligt artikel 2 i vart och ett av de omtvistade besluten skall Konungariket Spanien upphäva de ifrågavarande stödordningarna i den mån de fortfarande har effekt. Enligt artikel 3.1 andra stycket i vart och ett av dessa beslut skall denna stat inställa utbetalningen av det stöd som ännu inte utbetalts.

63 Det framgår av punkterna 7 och följande i de omtvistade besluten att följande gäller för de ifrågavarande stödsystemen:

— Det krävs ett administrativt beslut för att erhålla stödet.

— Skattelättnaden på 45 procent av investeringarna, som är avdragsgill mot den slutliga skatten, kan medföra rätt till avdrag under flera år om avdrag inte tidigare har kunnat göras på grund av ett otillräckligt slutligt skattebelopp, i förekommande fall även efter antagandet av de omtvistade besluten.

— Stödet till förmån för nybildade företag innebar avdrag på 99, 75, 50 respektive 25 procent från ett positivt beskattningsunderlag under fyra på varandra följande beskattningsår, med början från och med det år ett positivt beskattningsunderlag uppnås under de första fyra åren av den nystartade kommersiella verksamheten.

64 De administrativa beslut att bevilja stöd som redan hade fattats enligt de berörda stödordningarna hade eller kunde ha effekt efter det att de omtvistade besluten hade antagits, om inte konkreta nationella åtgärder vidtogs för att verkställa dessa beslut.

65 Skattelättnaderna i form av avdragsrätt och den minskning av beskattningsunderlaget som tilläts för perioden efter det att de omtvistade besluten hade antagits utgjorde stöd som ännu inte utbetalts i den mening som avses i artikel 3.1 andra stycket i vart och ett av de omtvistade besluten.

66 Domstolen konstaterar att Konungariket Spanien inte har visat att sådana åtgärder vidtagits som kunde hindra att tidigare beslut att bevilja stöd fortsatte att ha effekt.

67 Även om det antas, som denna medlemsstat har hävdat, att ett adekvat och nödvändigt handlande enligt nationell rätt för att följa de omtvistade besluten helt enkelt var att informera de berörda företagen om att de inte längre kunde fortsätta att utnyttja de skatteåtgärder som omfattas av de omtvistade besluten, kan domstolen konstatera att det inte heller visats att en sådan informationskampanj faktiskt riktades till de företag som varit föremål för stöd.

68 Punkten 2 i var och en av skrivelserna från regionmyndigheterna hänvisar endast i allmänna termer till de åtgärder som vidtagits av administrationen i förhållande till de berörda skattskyldiga företagen "i syfte att erhålla den information som är nödvändig för att verkställa" de omtvistade besluten.

69 Det kan således fastställas att Konungariket Spanien, vid utgången av den frist som angetts i de omtvistade besluten, inte hade fullgjort skyldigheten att upphäva det stöd som beviljats innan dessa beslut antogs och som, vid en senare tidpunkt, fortfarande har effekt.

70 Mot denna bakgrund är kommissionens anmärkningar avseende underlåtelsen att följa artiklarna 2 och 3.1 andra stycket i vart och ett av de omtvistade besluten välgrundade.

— Anmärkningarna som avser skyldigheten att återkräva stöd som redan ställts till företagens förfogande

71 Vid negativa beslut i fall av olagligt stöd skall kommissionen besluta att detta skall återkrävas i enlighet med föreskrifterna i artikel 14.3 i rådets förordning (EG) nr 659/1999 av den 22 mars 1999 om tillämpningsföreskrifter för artikel [88] EG (EGT L 83, s. 1). Denna bestämmelse har följande lydelse:

"... återkravet [skall] verkställas utan dröjsmål och enligt den berörda medlemsstatens förfaranden enligt nationell lagstiftning, förutsatt att dessa förfaranden gör

det möjligt att omedelbart och effektivt verkställa kommissionens beslut. I det syftet skall de berörda medlemsstaterna vid förfaranden inför nationella domstolar vidta alla nödvändiga åtgärder som är tillgängliga i deras respektive rättssystem, inbegripet interimistiska åtgärder, utan att gemenskapsrätten påverkas."

72 Enligt fast rättspraxis är den enda grund som en medlemsstat kan åberopa till sitt försvar, vid en talan om fördragsbrott som kommissionen väckt med stöd av artikel 88.2 EG, att det föreligger ett absolut hinder för en korrekt verkställighet av beslutet om återbetalning (se bland annat dom av den 26 juni 2003 i mål C-404/00, kommissionen mot Spanien, REG 2003, s. I-6695, punkt 45, domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Italien, punkt 16, och dom av den 12 maj 2005 i mål C-415/03, kommissionen mot Grekland, REG 2005, s. I-3875, punkt 35).

73 I förevarande mål har konungariket Spanien, genom skrivelserna från regionmyndigheterna, för det första åberopat "komplexiteten i vissa frågor" vad avser verkställandet av de omtvistade besluten. Denna komplexitet avsåg i synnerhet behovet av att ompröva administrativa beslut som vunnit laga kraft enligt intern rätt, vilket det saknades bestämmelser för i intern rätt. Vidare gjorde denna stat i en skrivelse av den 25 oktober 2002 gällande att den situation som administrationen befann sig i var "fullständigt unik", eftersom den interna rättsordningen inte innehöll någon uttrycklig bestämmelse som angav eller fastställde ett konkret förfarande för att verkställa beslut om återkrav av oförenligt stöd. I samma skrivelse angav Konungariket Spanien att en omprövning ex officio av enskilda beslut att bevilja stöd slutligen hade ansetts vara en relevant åtgärd i detta avseende.

74 Domstolen erinrar härvid om att villkoret att det skall föreligga ett absolut hinder för att verkställa beslutet emellertid inte är uppfyllt då svaranderegeringen endast underrättar kommissionen om de rättsliga, politiska och praktiska svårigheter som

det innebär att genomföra beslutet, utan att vidta någon faktisk åtgärd gentemot de ifrågavarande företagen i syfte att återkräva stödet och utan att föreslå kommissionen några alternativa lösningar för att genomföra beslutet genom vilka svårigheterna skulle kunna övervinnas (se bland annat domarna i de ovannämnda målen kommissionen mot Spanien, punkt 47, kommissionen mot Italien, punkt 18, och kommissionen mot Grekland, punkt 43).

75 Under alla omständigheter kan Konungariket Spanien inte vinna framgång med argumentet att det inte förelåg något fördragsbrott vid tidpunkten för talans väckande till följd av att nödvändiga åtgärder för att följa de omtvistade besluten redan hade vidtagits och att kommissionen underrättats om detta genom skrivelserna från regionmyndigheterna och därefter genom skrivelsen av den 25 oktober 2002.

76 Förekomsten av ett fördragsbrott skall nämligen bedömas vid tidpunkten för utgången av den frist som fastställts för Konungariket Spanien att följa de omtvistade besluten.

77 De skrivelser som har åberopats av svarandemedlemsstaten visar inte att denna stat inom nämnda frist faktiskt vidtagit åtgärder som i den mening som avses i artikel 14.3 i förordning nr 659/1999 gör det möjligt att omedelbart och effektivt verkställa de omtvistade besluten. Härvid framgår följande:

— Skrivelserna från regionmyndigheterna anger enbart att ”förfaranden ... inletts gentemot de skattskyldiga företag som berörs av besluten i syfte att erhålla den information som är nödvändig för att verkställa de omtvistade besluten”.

— I de rapporter som överlämnades genom skrivelsen av den 25 oktober 2002, det vill säga mer än femton månader efter det att de ifrågasatta besluten hade

antagits, anges endast att "verkställandet av kommissionens beslut ... har inletts och pågår för närvarande i enlighet med bestämmelserna i den interna rättsordningen på området för omprövning av ogiltiga rättsakter", utan att någon som helst handling åberopas som styrker, bland annat, att förfaranden faktiskt inletts och i vilket skede dessa befann sig, identiteten på mottagarna av stöden, vilka dock antagligen namngivits i de enskilda besluten att bevilja stöd, eller hur stora de beviljade stöden var.

78 Konungariket Spanien kan slutligen inte med fog ifrågasätta kommissionens möjlighet att göra gällande fördragsbrott på grundval av att kommissionen inte iakttog det åtagande som gjorts vid mötet den 18 april 2002 att skicka ett skriftligt svar till denna medlemsstat på frågor som ställts vid detta möte, vilka särskilt gällde möjligheten att tillämpa riktlinjerna.

79 Denna invändning grundar sig på en åberopad omständighet som inte är relevant av tidsmässiga skäl (*ratione temporis*), det vill säga ett åtagande som gjorts mer än sju månader efter utgången av den frist som fastställts för Konungariket Spanien att följa de omtvistade besluten, vilket är det datum som utgör utgångspunkten för bedömningen av om det föreligger ett fördragsbrott.

80 Mot denna bakgrund är kommissionens anmärkningar angående underlåtelsen att följa artikel 3.1 första stycket och 3.2 i vart och ett av de omtvistade besluten välgrundade.

81 Av det ovanstående följer att talan skall bifallas såvitt avser kommissionens anmärkningar att Konungariket Spanien dels inte har vidtagit nödvändiga åtgärder för att upphäva det stöd som beviljats innan de omtvistade besluten antogs och som fortsätter att ha effekt därefter, dels inte har vidtagit nödvändiga åtgärder för att återkräva det stöd som redan ställts till förfogande.

82 Domstolen finner inte anledning att pröva de yrkanden som syftar till att förklara Konungariket Spanien skyldigt till att ha underlåtit att meddela kommissionen om de åtgärder som nämnts i föregående punkt, eftersom denna medlemsstat just inte vidtagit dessa åtgärder för verkställande inom de föreskrivna tidsfristerna (se dom av den 4 april 1995 i mål C-348/93, kommissionen mot Italien, REG 1995, s. I-673, punkt 31).

83 Domstolen slår därmed fast att Konungariket Spanien inte har uppfyllt sina skyldigheter enligt de omtvistade besluten genom att inte inom den föreskrivna fristen vidta nödvändiga åtgärder för att följa artiklarna 2 och 3 i vart och ett av dessa beslut.

Rättegångskostnader

84 Enligt artikel 69.2 i rättegångsreglerna skall tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats. Kommissionen har yrkat att Konungariket Spanien skall förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna. Eftersom Konungariket Spanien har tappat målet, skall kommissionens yrkande bifallas.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (andra avdelningen) följande:

1) Konungariket Spanien har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt

— **kommissionens beslut 2002/820/EG av den 11 juli 2001 om den stödordning som Spanien tillämpar på företag i Alava i form av skattelättnad motsvarande 45 procent av investeringar (mål C-485/03),**

— **kommissionens beslut 2002/892/EG av den 11 juli 2001 om den stödordning i form av statliga stöd som Spanien har genomfört till förmån för vissa nystartade företag i Alava (mål C-488/03),**

— **kommissionens beslut 2003/27/EG av den 11 juli 2001 om den stödordning som Spanien har genomfört till förmån för företagen i Vizcaya i form av en skattelättnad på 45 procent av investeringarna (mål C-487/03),**

— **kommissionens beslut 2002/806/EG av den 11 juli 2001 om den stödordning som Spanien har genomfört till förmån för vissa nystartade företag i Vizcaya (Spanien) (mål C-490/03),**

— **kommissionens beslut 2002/894/EG av den 11 juli 2001 om den stödordning som Spanien har genomfört till förmån för företagen i Guipúzcoa i form av en skattelättnad på 45 procent av investeringarna (mål C-486/03), och**

— **kommissionens beslut 2002/540/EG av den 11 juli 2001 om den stödordning som Spanien har genomfört till förmån för nystartade företag i Guipúzcoa (Spanien) (mål C-489/03),**

genom att inte inom den föreskrivna fristen vidta nödvändiga åtgärder för att följa artiklarna 2 och 3 i vart och ett av besluten.

2) Konungariket Spanien skall ersätta rättegångskostnaderna.

Underskrifter